

İran'dan tarihi bir kapı motifi

Milel ve Nihal Geleneğinden

Müslümanlar Tarafından Hıristiyanlara Yöneltilen Yetmiş İki Dakik ve Çetin Soru¹

Harputlu İshak Hoca²

sad. Mehmet ALICI*

¹ Bu metin, Harputlu İshak Hoca'nın *Şemsü'l-Hakika* adlı eserindeki "Taraf-ı İslamiyân'dan Nasârâ'ya İrad Olunan Yetmiş İki Es'ile-i Dakika-i Müşkile" (s. 261-286) başlıklı bölümün sadeleştirilmiş halidir.

² Harput'un önde gelen âlimlerinden Abdullah Efendi'nin oğlu İshak Hoca, 1801 yılında Harput'un Perçenç köyünde dünyaya gözlerini açar. Uzun hayatının ilk yıllarına Harput'taki eğitimiyle başlayan İshak Efendi, burada öncelikle babası ve Seyyid Hacı Ali el-Harputî gibi Harput'un ileri gelen ilim adamlarından dersler alır. İlmî birikimini artırmak için daha sonra ilim merkezi İstanbul'un yolunu tutar. Fatih Sahn-ı Seman Medreseleri'ndeki eğitim sürecini tamamlayarak icazet alır. Burada da Hacı Ömer el-Akşehrî, Muhammed es-Said, Mustafa el-Vidinî, Müftüzade Seyyid Muhammed b. Yusuf ve Muhammed b. Hibetullah b. Muhammed en-Nacî gibi dönemin kalburüstü sayılacak âlimlerinden ilim tahsil eder.

İstanbul'dan döndükten sonra iki yıl boyunca Harput'ta Meydan Camii medresesinde müderrislik yapıp tekrar İstanbul'a gider ve Fatih Camiinde dersler verir. Bu süre zarfında sarayın ilgisini çeken Harputlu, önce Valide Mektebi Birinci Muallimliği'ne sonra Saray Şehzadegân Hocalığı'na, ardından Darulmaarif Hocalığı'na atanır. Bu vazifelerin yanında Osmanlı Devletinin çeşitli müesseselerinde vazifelerde bulunur. Bunlar arasında Meclis-i Maarif üyeliği, Evkaf müfettişliği, Medine ve Isparta kadılığı sayılabilir. Sultan Abdülaziz'in sevgi ve ilgisine mazhar olan Harputlu, huzur dersleri hocalığıyla görevlendirilir. Yaklaşık kırk yıl süren memuriyetinden sonra bütün gücüyle ilmî çalışmalara yönelir. İlme adanmış 91 yıllık bu ömür 1892 yılında bir Ramazan günü son bulur.

İshak Hoca, ilim uğrunda birçok sorunla karşı karşıya kaldığını, ancak bu durumun onu yıldırmadığını ve ilim yolundan asla vazgeçmediğini söyler. Bu bağlamda bir milletin ilim adamları sayesinde varlığını sürdürebileceğini ifade eder.

MİLEL VE NİHAL

inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi
yıl 3 sayı 1-2 Aralık 2005 - Haziran 2006

Birinci Soru: İncil’de zikredildiği şekilde Luka şöyle der: “İsa aleyhisselam yetmiş adam seçti ve onları ikişer ikişer gidecekleri yerlere gönderdi... Onlara: Her kim sizin sözünüzü işitir ve kabul ederse, benim sözümü işitmiş ve kabul etmiş olur. Her kim sizi inkâr eder ve size düşmanlık ederse, beni inkâr etmiş ve bana düşmanlık etmiş olur. [262] Her kim de beni inkar eder ve bana düşmanlık ederse, beni gönderen Allah’ı inkar etmiş ve ona düşmanlık etmiş olur” (Luka 10: 1-16)³. İmdi bu söz ile Hazreti İsa, peygamber olduğunu, Rab olmadığını açıklar.

Son dönem Osmanlı âlimlerinden İshak Efendi’nin ilmi yönü, sarayda padişah ve devlet adamlarının huzurunda misyoner heyetleriyle giriştiği tartışma örneğinde tezahür eder. Harputlu, yalnızca misyonerlerin bütün sorularına cevap vermekle kalmaz, onlara çeşitli sorular yöneltir ve Hıristiyanlığa dair eserler kaleme alır.

Şerh ve haşiyelerden öte, genellikle özgün eserler kaleme alan Harputlu İshak Hoca, sorunları öncelikle akli açıdan ele almayı benimser. Eserlerini soru-cevap metoduyla Türkçe olarak kaleme alır. Bu metodunda her zaman atıfta bulunduğu İbn Sina’nın “el-Ecvibe” adıyla başlayan risalelerinden ve soru-cevap usulünü kullanan Ebu Mansur Maturidi’den etkilenir. Bunun yanı sıra İshak Hoca’nın soru cevap tekniği; muhatap olduğu huzur derslerindeki soru sorma görevinin verdiği alışkanlığının tezahürü olarak kabul edilir.

Harputlu İshak Hoca, Anadolu’da faaliyet gösteren misyonerlere *Şemsü’l-Hakika* adlı eserini yazar. İshak Hoca *Ziyâü’l-Kulûb* adlı çalışmasında, Kitab-ı Mukaddes’in tarihine, Hz. İsa’ya vahyedilenin günümüz İncil metinleri olmadığına, Rahmetullah el-Hindi’nin *İzharü’l-Hak* başlıklı eserinden de faydalanarak, Kitab-ı Mukaddes’in tahrifi konusuna değinir. Dinler Tarihi bağlamında değerlendirilecek bu teliflerin yanında; dine aykırı görüşlerine yer vererek, Bektaşiliği eleştirdiği *Kaşifu’l-Esrar ve Dâfi’u’l-Esrar*’ı, akaid, kelim ve tasavvufa dair konuları ele aldığı *Es’ile-i Kelamiyye ve Zübdetü İlm-i Kelam*’ı başlıca eserleri arasında sayılabilir. Harputlu İshak Hoca’nın hayatıyla ilgili olarak, Ebul’ula Mardin, *Huzur Dersleri*, c. 2, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1966, s. 276-277; “İshak Hoca Harputlu”, *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1972, c. 20, s. 231; Mehmet Aydın, *Müslümanların Hıristiyanlığa Karşı Yazdığı Reddiyeler ve Tartışma Konuları*, TDV. Yayınları, Ankara 1998, s. 84-85; Mustafa Kara, “İshak Efendi, Harputlu”, *T.D.V İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2000, c. 22, ss. 531-532; Enver Demirpolat, “Harputlu İshak Hoca’nın Hayatı ve Eserleri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Konya 2003, s. 9, ss. 397-412.

* Araş. Gör., İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

³ Yazar, Osmanlıca metinde Kutsal Kitap atıflarının geçtiği yerleri tam olarak vermemektedir. Sadeleştirme çerçevesinde yazarın ifadelerine en yakın atıflar tarafımızca tespit edilmeye çalışılmıştır.

İkinci Soru: Luka şöyle der: *“Ferisiler İsa aleyhisselama: Buradan çık ve kaç. Zira Hiredos seni öldürmek istiyor, dediklerinde; Hazreti İsa Ferisilere cevap olarak: Siz o tilki sıfatlı Hiredosa söyleyin; ben burada bugün, yarın ve üçüncü gün dahi kalırım, korkup ve çekinerek firar etmem. Zira hiçbir nebi helak olmaz dedi”* (Luka 13: 31-33). İmdi Hazreti İsa bu sözde de bir peygamber olduğunu ve Allah indinde diğer peygamberlerden bir farkı bulunmadığını açıklar.

Üçüncü Soru: İncil’de Yuhanna şöyle der: *“Bayramın yarısında İsa aleyhisselam mabede geldi ve öğrencilerini eğitmeye başladı. Yahudiler, bu nasıl eğitim? diyerek onu yalanladıklarında Hazreti İsa; bu talim benim kendi buluşum değildir, bilakis beni gönderen Zatındır ve dedi ki ben kendiliğimden gelmedim ve lakin beni gönderen Hakk’tır ve siz Hakk’ı bilmezsiniz ancak ben bildim”* (Yuhanna 7: 14-16) buyurdu. İmdi bu sözde de risaletini ve İncil-i şerifin kendi kelamı olmayıp Allah kelamı olduğunu açık bir şekilde beyan etti. Bu açıklamalar ancak sırf bir inat ve sırf bir iftira ile reddedilir.

Dördüncü Soru: İncil’in sonunda Mesih aleyhisselam *“İnni zahibun ila ebi ve ebikum ve ilahi ve ilahikum”* dedi. Yani benim ve sizin babamız ve benim ve sizin ilahımız olan Hakk celle ve âlâya gideceğim (Yuhanna 20: 17). Bu sözde baba adının kullanılması istiare yoluyladır. Lügat anlamı kastedilmediğine *“benim ilahım ve sizin ilahınız”* sözü karinedir. Buradaki kasıt babaların çocuklarına ihsan ve muamelesi gibi, yarattıklarına nimet veren ve ihsan eden Allah azimüşşan demektir. İmdi bu sözde Hazreti İsa, babalık ve oğulluk isimlendirmesinde kendisiyle diğerlerini musavi kılmıştır. *“Benim ilahım ve sizin ilahınız”* sözüyle kendinin mahlûk ve kul olduğunu açıklamış ve itiraf etmiş iken Hıristiyanların Hazreti İsa’ya oğulluk vermelerinin ve Allah’ın oğlu isimlendirmelerinin batıllığı güneşten daha açıktır. Baba lafzının istiare yoluyla zikredilen anlamda kullanımını Hıristiyanlarda daha yaygındır. Nitekim Hıristiyanlar, Hazreti Mesih aleyhisselam öğrencilerine şu sureyi *“göklerdeki Babanız’ın”* ve devamını (Matta 5: 45) öğretti, derler. İmdi kendilerine nispeten Allah azimüşşana baba ismini verdiler.

Beşinci Soru: Hıristiyanlar; Mesih aleyhisselam Allah'tır, ancak yeryüzüne inişi Hıristiyanlara yardım etme ve Hıristiyanların şereflerinin [263] ortaya çıkışı ve âlemin günahlardan kurtulması ve yeryüzündekilerin nefislerinin tezkiyesi içindir, derler. İmdi Hıristiyanlara şu soru yöneltilir. Bu nedenle hâşâ yeryüzüne inmesinden maksadı, Allah'ın şu zikredilen fiillerdi. İlahlığın şanına layık olan ve yücelik ve büyüklüğe layık olan, Allah'ın bir rasul gönderip ve o rasul eliyle bu zikredilen fiilleri meydan getirmesiydi. Yoksa Hakk Teala bizzat kendisi yüksek şanından bu afetlerin içine ve elem verici mekâna inip, anne karnına girip ve orada kan ile gıdalanarak ve kötü durumlara battığı halde, bir zaman anne karnında kalıp, doğumdan sonra bir müddet emzirilmeyle meşgul olduktan sonra erkeklik şerefine yükselinceye dek çeşitli edeplendirmeler ve terbiye ile edeplendirilmesine ne sebep ve gerek var? O zaman yapmak için indiği zikredilen maddeleri gerçekleştirmeye başladığında, cahil Yahudilerin kendi üzerine hücum edip öldürmek istediklerinde Yahudilerin elinden kurtulmak için saklanmasına ve ashabına aman benim mekânımı Yahudilere haber vermeyin diye emreylemesine ne sebep ve ne gerek var? Bir müddet ve bu hal üzere bedeni Yahudilerin eline düşüp şu Hıristiyanların miskin ilahı Yahudilerin elinde en yüksek derecede işkence ve azab gördükten sonra Hıristiyanların iddiasına göre kendi yarattığı dünyadan bir yere götürmelerine ne sebep ve ne gerek var? Ve kendi yarattığı ve icad eylediği tahta parçasına bağlasınlar ve canı son nefesine geldiğinde kendisinin patlattığı ve yeryüzünde akıttığı sudan bir yudum su istediğinde vermeyip karşılığında mürle [hoş kokulu bir yağ] karışık şarap vermelerine ne sebep ve ne gerek var? Gerçekleştirmek için indiği zikredilen durumlara karşılık bu kadar belaya ve musibete duçar olup üç gün lahitin içinde kalıp ve Hıristiyanların iddiasınca kadim olan ilah yok olduktan sonra, olduğu mekândan çıkıp evvelki haline dönmesine ne sebep ve ne gerek var?

İmdi Hıristiyanların şu görüşlerinin noksanlığı ve bu tasarruflarının yerilmesi, insanlar bir yana hayvanlar nezninde dahi aşikâr-

dır. Hak Tealanın cisimlerin sıfatlarıyla nitelenmekten yüce ve uzak olduğuna, onun yüce zatına afet ve elemin isabet etmesi muhal olup, İsa aleyhisselamı yüce bir peygamber olarak gönderdiğine ve sonra şerefli bir şekilde semaya yükselttiğine dair Müslümanların itikatları sıhhat ve doğruluğu bütün akıl sahipleri nezninde açıktır. Şundan kıyas olunsun ki; eğer aslen insanlığın yaşamadığı adaların birinde bir insan hiçbir din ve şeriat bilmediği halde yetişse: o insana; seni yoktan var eyleyen bir rabbin vardır ve rabbin senin gibi yer ve içer ve uyur [264] uyanır. Halk ile çekişir ve tartışır ve senin gibi bir insan ona buğz edip darb eder haps eder. Sonra asar ve öldürür, deseler. O insan bu sözleri işittiğinde böylesi bir ilahın mevcudiyetini reddeder ve nefsinin o ilahtan üstün sayar. Zira kendisinin şu afetlerden salim olması mümkündür. Şu fasılda zikredilenin hepsi, İncil’de açıklanmıştır. Hıristiyanlar bunda muhalefet edemez.

Altıncı Soru: Hıristiyanlar; Allah ezelidir, âlemin yaratıcısıdır, Hazreti Âdem’e ruhundan üfleyendir, derler. İmdi Hıristiyanlara Allah bir midir değil midir? diye sorarız. Bir derlerse; amentü⁴ ve salâvatı semaniyeyi inkâr etmiş olurlar. Zira onların esas dinleri olan amentü tabir ettiklerinde şöyle yer alır: “*Biz baba ve tek Allaha ve ilah, tek ve rab Mesih İsa’ya inanırız ve Ruhul-Kuds’e inanırız*” derler. Üç tane ezeli ilah vardır, derler. Eğer bir değildir derlerse de; Tevrat ve İncil’i inkâr etmiş olurlar. Zira Tevrat’ta Musa aleyhisselama hitaben Hakk Teala şöyle buyurur: “*Ben senin ilahınım benden gayrı ilahın yoktur*” (Çıkış 20: 3). Bu türden tevhidle ilgili açıklama Tevrat’ta çoktur. Yuhanna İncil’inde şöyle zikredilir: Mesih semaya bakarak “*Ey Allah’ım halk senin mutlak bir olduğunu ve Mesih’i gönderdiğini bilip inandığında, daimi yaşam kendilerine gerekli olur*” (Markus 10: 29-30; Luka 18: 29-30).

⁴ Metinde ‘emanet’ şeklinde geçen bu ifadeden kasdın Hıristiyan amentüsü olduğu anlaşılmaktadır. Zira müellif, bu ifadeden sonra İznik amentüsünün cümlelerine atıfta bulunmaktadır. Bu nedenle sadeleştirmede ‘amentü’ kelimesi kullanılacaktır.

Yedinci Soru: Hıristiyanlara; ezeli tek ilah cisim midir? Et ve kandan mı oluşmuştur? Yoksa cisim olmak ve et ve kandan meydana gelmek ezeli tanrı hakkında muhal midir? diye sorulur. Eğer muhaldır derlerse; Hazreti İsa aleyhisselamın rab olmaması gerekir. Zira Hazreti Mesih'in, et ve kandan oluşması ve insan niteliklerinden hiçbir niteliğe uygun olmaması dört İncil'in şahadetiyle zikredilmektedir. Eğer et ve kandan oluşmaktadır derlerse; Tevrat ve İncil onları yalanlar. Zira Tevrat'ta "*beni semalardaki ve yerdeki hiçbir şeye benzetmeyin*" (Çıkış 20: 4) sözü yer alır. Aynı şekilde İncil'de "*Allah yemez içmez asla birisine görünmez*" (Romalılara Mek. 1: 20) ibaresi yazılıdır.

Sekizinci Soru: Hıristiyanlara; Allah Tealanın asılması ve bir kimse tarafından eziyet görmesi caiz midir yoksa değil midir? diye sorarız. Eğer caiz ve tasavvur edilemez derlerse; Hazreti Mesih hakkındaki itikat ve sözlerinin batıl olması gerekir. Zira namazlarında yakarıyla "*ey elleri haça çivilenen*" [265] diyerek Hazreti Mesih'i haça gerilmiş olmakla nitelerler. Eğer haça gerilmeyi ve işkenceyi Hak Teala hakkında caiz güürlerse; Tevrat ve İncil ve Mezmurlar kendilerini yalanlar. Zira Tevrat'ın ilk satırlarında "*Yeryüzüne tufan göndereceğim. Göklerin altında soluk alan bütün canlıları yok edeceğim. Yeryüzündeki her canlı ölecek*" kelamı yazılıdır. Belki bütün mahlûkata galib ve kahir ancak O'dur, demektir. Aynı şekilde Yedinci Mezmur'da "*ilahım gibi aziz yoktur*" sözü yazılıdır.

Dokuzuncu Soru: Hıristiyanlara; Hazreti Âdem ve İbrahim ve İsmail ve Musa aleyhisselam ve ümmetleri Hazreti Mesih'i bilirler ve yaratılmışlığına itikat ederler miydi? Yoksa bilmezler miydi? diye sorarız. Eğer bilmezlerdi derlerse; şu büyük nebileri, kendilerini Yaratanı bilmezlerdi şeklinde cehalete nisbet ettiklerinden, inkâr etmiş olurlar. Eğer bilirler ve yaratılmışlığına itikat ederlerdi derlerse; bütün semavi kitaplar onları yalanlar. Zira hiçbir kitapta şu büyük nebilerden birisinin Hazreti Mesih'in ilahlığına inandığına delalet eder bir harf yoktur.

Onuncu Soru: Hıristiyanlara; Hazreti Âdem tövbe etti mi? Yoksa etmedi mi? diye sorulur. Eğer tövbe etti derlerse; Hazreti İsa çarmıha gerildi demeler batıl olur. Zira onlar Hazreti İsa'nın çarmıha gerilmesinin sır ve hikmeti Hazreti Âdem'in hatasının yok edilmesi ve aff olunmasıdır derlerse, Hak teala Hazreti Âdem'e kendi oğlunu feda kıldı. Nitekim İshak aleyhisselama koç feda kılındığı gibi. İmdi Hazreti Âdem'in cennetteki izzet ve yüksekliği karşılığında Hazreti İsa'ya ihanet ederek ağaçtan yediği için tahta üzerine çarmıha gerildi ve Hazreti Âdem ellerini meyveye uzattığına bedel olarak Hazreti İsa'nın ellerini uzatıp çarmıha gerdikleri ağaca mıhladılar, derler. Eğer Hazreti İsa tövbe etmedi derlerse; yalandır. Zira kendi kitaplarının gelmesi, Hazreti Âdem'in tövbe ettiğini açıklayıcıdır. İmdi çocuğun ceza görmesine bir yön yoktur. Hem de Hazreti Âdem'e kendi oğlunun feda olması evladır. Zira insana insanın feda olması münasiptir. Yoksa kadim ilah olan İsa'nın feda olmasının hiçbir anlamı yoktur ve Hıristiyanların kitaplarında, Hak Tealanın Hazreti İshak'a koçu feda ettiği açıklanmıştır. Bu şekilde Hazreti Âdem'i de hatasından dolayı koç kurban ederek kurtarmalıydı.

On Birinci Soru: Hıristiyanlara; Allah her bir şeyi bilir mi [266] veya bilmez mi? diye sorulur. Eğer bilmez derlerse; Hazreti İsa'nın "*Allahtan başka hiç kimse kıyameti bilmez*" (Matta 24: 36) sözü gibi Hak Tealanın kapsamlı ilmine delalet eden İncil ifadeleri onları yalanlar. Eğer bilir derlerse; Mesih'in rab olduğu inançları batıl olur. Zira İncil nasları, Hazreti İsa gaybtan olan kıyameti bilmediğine delalet eder.

On İkinci Soru: Hıristiyanlara; Hak Teala Hazreti Âdem'i ve zürriyetini Hazreti Mesih'i çarmıha germeksizin kurtarmaya kadir midir değil midir? diye sorarız. Eğer kadir değildir derlerse; Hak Tealaya acziyet nisbet etmeleriyle küfürleri sabit olur. Eğer kadirdir derlerse; yine küfürleri gerekli olur. Zira Hak Teala, İsa'ya zulüm edip bir takım sefil kişiler elinde hor ve hakir düşürdü demiş, olurlar.

On Üçüncü Soru: Hıristiyanlar, dinlerinin esasları olan amentülerinde Hazreti Âdem'in hatası bütün çocuklarını kapsadı ve bunların bu hatadan arınması ancak Mesih'in öldürülmesiyle mümkündür, derler. Tevrat ve İncil, bu sözlerinin batıllığına delildir. Zira Tevrat'ın ilk kitabında "*Allah, Habilin katili olan Kabile şöyle buyurur; eğer iyi davranırsan senden kabul edilir, eğer iyi davranmazsan şüphesiz hata kapıda*" (Tekvin 4: 6-8) sözü yazılıdır. Meali keçinin işlediği suçun cezası kendisinden başkasına taşmaz demektir. Bazı peygamberlerde dahi "*Çocuk babasının hatasından dolayı, babada çocuğun hatasından dolayı suçlanmaz*" (Hezekiel 28: 20) ibaresi kayıtlıdır. Bunun da anlamı ilk belirtildiği gibidir. Nitekim Kuran-ı Azim'de "*Hiçbir suçlu başkasının suçunu yüklenmez*" (En'am 164) veciz ifadesi sabittir. Hem de Hazreti Âdem'e kendi oğlu Habil feda kılınp, bütün dünya insanların hatadan kurtulmuş olmasıdır. Hatta Mesih zamanına gelinceye dek beşbin sene zarfında ortaya çıkan dünya halkına Âdem'in hatasının sirayet etmesine bir sebep yoktur.

Mesih'in zamanından önce olanlar kâfir oldukları halde mi ahirete göçtüler yoksa mümin halde mi? diye sorulur. Eğer mümin oldukları halde derlerse; Hazreti Mesih'in çarmıha gerilmesine ne gerek vardı. Eğer kâfir oldukları halde derlerse; İncil'deki Hazreti İsa'nın "*Ben yalnız İsrail halkından sapıtmuşlara gönderildim ve sıhhatlilerin ilaca ihtiyacı yoktur*" (Matta 15:24) sözü onları yalanlar.

On Dördüncü Soru: Hıristiyanlar, Mesih vefat etti üç gün sonra dirildi, derler. İmdi Hıristiyanlara; Mesih'e kim hayat verdi? diye sorarız. Eğer kendi kendisine hayat verdi derlerse; kendisine hayat verdiğinde [267] canlı mıydı? Yoksa ölü müydü? diye sorarız. Eğer canlıydı derlerse; bu sonucun ortaya çıkarılması gerekir. Bu batıldır. Eğer ölüydü derlerse; ölüden canlının çıkmasının muhal olduğu güneşten daha açıktır. Eğer Hazreti Mesih'e başka kimse hayat verdi derlerse; Hazreti Mesih'in kul olması gerekir. Bizim davamız sabit olur.

On Beşinci Soru: Hıristiyanlara, Mesih'in öldürülmesinin hikmet ve faydası var mıdır? diye sorulur. Eğer hikmet ve faydası vardır derlerse; Yahudilere Hıristiyanların dua etmesi gerekir. Yahudiler bu hikmet ve fayda hususunda yardım ve gayrette bulundular. Eğer faydası yoktur derlerse; Hak Tealaya boş iş nisbet etmekle kâfir olurlar.

On Altıncı Soru: Hıristiyanlar, âlemin ilahı ve yaratıcısı ve rızık vericisi ve işleri yöneten Hazreti Mesih aleyhisselam çarmıha gerildi ve üç gün mezarda kaldı, derler. İmdi onlara; ey akletmeyen, aklî ve naklî olanı idrakten yoksun hayvanlardan daha ahmak olan Hıristiyanlar, âlemin rızık vericisi ve düzenlyicisi olan Hazreti Mesih üç gün lahitte kaldığı günlerde âlemin rızkını kim verdi? ve semalarda ve arzda kim düşündü? diye sorarız. Âlemin var edicisinin kabirde defnedilmiş olması ve yine âlemin hali üzere baki kalışı ne yanlış görüştür. Eğer Hazreti Mesih'in çarmıha gerilişi kendi rızasıyla ise; imdi Hıristiyanların, Hazreti Mesih'in rızasını elde ettikleri için Yahudilere saygı ve hürmet göstermeleri gerekir. Eğer rızasıyla değilse; bu surette Hıristiyanlar kendilerine başka bir ilah talep etsinler. Zira kendi nefsinden zararları gideremeyen ilahtan ne fayda beklenir.

On Yedinci Soru: Ey Hıristiyanlar iddianızca şu büyük olay, Mesih'in çarmıha gerilişi, sizin kurtuluşunuz için meydana geldi. İmdi bize beyan ettiğiniz şu kurtuluştan muradınız nedir? Eğer dünya işlerinden kurtulmak dersiniz; açık bir yalandır. Zira fayda ve zararda diğer insanlarla ortaksınız ve eğer sorumluluklardan kurtuluş dersiniz; o da yalandır. Zira siz de ilahi emirleri yerine getirmekle muhatab ve mükellefsiniz ve eğer kıyametin çetin hallerinden kurtuluş dersiniz İncil'in "*şüphesiz ben kıyamette insanları sağıma ve soluma toplayacağım ve sağımdakilere; hayır işlediniz cennete gidin ve solundakilere; şer işlediniz cehenneme gidin diyeceğim*" (Matta 20: 23; Markus 10: 39-40; Luka 12: 5) ibaresi bu cevabınızı yalanlar. Zira bu, kıyamet ehlinin, kurtuluşa götüren iyilikleri, helakına götü-

ren kötülükleri olduğuna delalet eder. İmdi Mesih'in çarmıha gerilmesinin, kurtuluş hususunda [267] bir faydası olmaması gerekir.

On Sekizinci Soru: İlah ile Mesih'in birleşmesine dair batıl meselede Hıristiyanların birbirine zıt görüşleri vardır. Lakin meşhur olan üç fırkadır, ilki Yakubiyye fırkasıdır. Suruçlu Yakub'a mensub bu taife, ilah, Mesih ile birleşmeden sonra tek taibat ve tek uknum oldu, derler. İmdi bunlara, eğer ilahî ve insanî hakikatleri birleştikten sonra eski halleri baki kaldılarsa; ilah ile Mesih'in tabiatı tek oldu kelamınız batıl olur? diye sorulur. Eğer eski hallerinden başka oldularsa; birleştikten sonra oluşan hakikatin, ilahî ve insanî hakikatler olmayıp başka bir hakikat olması ve Hazreti Mesih'in ilahlık ve insanlık ile de nitelenmemesi gerekir. Bu taifeye göre ilah ile Mesih tek tabiat ve tek uknum olsada; iddialarına binaen kadim ilahın sonradan meydana gelmesi ve sonradan olanın kadim olması ve yaratanın yaratılmış ve yaratılmışın yaratan olması gerekir.

İkinci fırka Melkiyye'dir. Bu taife; ilah, Mesih ile birleşme sonrası iki cevher bir uknumdur, diye iddia ederler. Uknumun manası ıstılahlarında şahıs demektir. Bu taife hakikatlerin birleşmesini muhal kabul ettiklerinden sadece şahsi birleşme düşüncesindedirler. İmdi bu taifeye, şahısta birleşme ile muradınız iki hakikatin birbirine karışması manasında ise iki hakikatin tek hakikat olması gerekir? diye sorulur. Yakubi mezhebi gibi onlara sorulan soru size de yöneltilir. Eğer muradınız ilahî ve insanî hakikatleri bir şekil üzere birleşti, demekse; bu surette birleşme sabit olmaz. Belki ilah Hazreti İsa'ya hulul etti demek olur. Bu hulul de muhaldir. Zira hulul eden şey, onu hulul ettirenden elbette daha küçüktür. İmdi hulul eden ilahın, onu hulul ettiren Mesih'den daha küçük olması gerekir. Hazreti Mesih seyyah ve az yemesi ve çok yolculuk etmesi sebebiyle zayıf bir vücuda sahipti. Nice Yahudiden şekil ve görünüş yönünden küçüktü. Buna göre âlemin ilahının nice büyük görünümlü olan Yahudilerden daha küçük olması gerekir.

Üçüncü fırka Nesturiyye'dir. Bu taife; ilah ile Mesih, birleştikten sonra yine evvelki tabiatları üzere baki iki cevher ve iki uknumdur derler. Bu taifeye; eğer tabiatından muradınız iki şahıs ise duyu organlarıyla algılama sizi yalanlar? diye sorarız. Zira Hazreti İsa tek şahıstı. İmdi bu söz zorunlu olarak duyu organlarıyla algılamaya muhalif safsatadır.

On Dokuzuncu Soru: Bütün Hıristiyanlar, Baba, Oğul, Ruh namıyla teslise uyup Baba cevher ve zatı nefsiyle kaimdir, derler. Ama Oğul ile Ruh'ta muhalefet edip [268] bazıları Baba'nın sıfatlarıdır, bazıları o ikisinde kaim zatlardır ve bazıları Baba'nın hassalarıdır, derler. İmdi eğer muradınız Allah birdir, Oğul ve Ruh dediğimiz sıfatlarıdır dersenez; bu söze inanmak ehli-sünnete uygundur? diye sorulur. Ancak mecazen Oğul olarak isim verilmesi kötü bir şüpheyi gerekli kılarak hüküm koyucunun muvafakatı olmadığından caiz değildir. Lakin amentüdeki Baba tek ilah ve Oğul İsa tek ilah ve Ruhu'l-Kuds üçüncü ilah sözünüze muhalif ve munakızdır. Eğer muradınız Baba, Oğul ve Ruh toplamı tek ilahtır, her biri ulûhiyetin sınırında bağımsız değildir demekse; yine amentüye zıt ve muhaliftir. Zira amentünüzde Mesih, hak ilahtır, bütün dünyaları eliyle en iyi şekilde yaptı ve her bir şeyi yarattı ve insanları kurtarmak için gökten yere indi deyip, yalnız Oğul uknumunun bağımsız ilah olduğuna inanmış olursunuz.

Eğer üçün her biri bağımsız ilah ve toplamı da tek ilahtır dersenez; sizin itikadınızda hayat ilim ve kelim gibi kemal sıfatları olmadan ilah mümkün müdür, değil midir? diye sorarız. Eğer mümkündür diye iddia ederseniz; âlemdaki cansızlar, bitkiler ve hayvanlardan her biri bağımsız ilah olup papazın eşeğinin papazın ilahı olması gerekir. Eğer mümkün değildir, ilahta şu kemal sıfatların bulunması gerekir deyip Baba, Oğul ve Ruh namıyla siz üç uknumu ilişkilendirirseniz üç ilahınızın her birinde ilim, hayat ve kelim sıfatları bulunması gerekir. Bu surette teslis dokuzlamaya dönüşerek dokuz ilah olması gerekir. Sonra o dokuz ilahın her birinde üç uknuma ilişkilendirdiğiniz ilm, hayat ve kelim sıfatlarının bulunması

gerektiğine binaen ilahların her birinde çoğalmaya ve bundan böyle müteselsil olarak ilahların çoğalması gerekir. İmdi Hıristiyan taifesinin, inançlarını tasvir ve beyandan acizken, delillerle dinlerini isbat etmesi ne uzak bir derecedir kıyas oluna. Eğer bu kavmin azıcık anlayışları olsaydı; dinleri zail olmadan önce akılları yok olsun diye umut ederlerdi.

Yirminci Soru: Hıristiyanların dinlerinin esası olarak; amentü ve iman şeriatı ve tesbihi namında birkaç sözü vardır. İddialarınca bayram ve kurbanları ancak bunlarla birlikte sahîh olur. Bu amentü ne İncil-i Şerif'te var, ne İsa aleyhisselamın sözlerinde var, ne de havarilerin sözlerinde.

Yirmi Birinci Soru: Bu amentülerinin başında; Allah her şeyi tutan ve her şeyin maliki ve görünen ve görünmeyen her şeyin yaratıcısıdır, derler. Allah görünür ve görünmeyen bütün eşyayı yaratandır demek; bu takdirde Hak Tealanın Mesih'i ve Ruhu'l-Kuds'ü yaratmış olması ve onların yaratılmış olmasını gerekli kılar. Bu ise itikatlarının zıddıdır.

Yirmi İkinci Soru: [269] Amentülerinin başında Hak Tealay, yaratmada ve sahip olmada bağımsızlıkla nitelediler. Sonra arkasından tek rable birlikte İsa Mesih'i en iyi şekilde eliyle âlemleri yaratan ve her şeyi yaratan tek Allah'ın oğlu deyip önceki isbat ettikleri bağımsız ilah ile beraber yine her bir şeyi yaratmakla nitelenen, Oğul diye isimlendirdikleri bir ilah daha isbat ettiler. Eğer Baba her şeyin yaratıcısıdır dedikleri doğruysa; Oğul'a yaratacak bir şey kalmaz ve eğer Oğul her şeyin yaratıcısıdır dedikleri doğruysa; Baba'nın yaratacağı bir şey kalmaz. Bu sözleri öncekine nispetle birbirlerine mütenakızdır. Eğer bu amentüyü Müslümanlardan mektebe yeni başlayan bir çocuk düzenleyip telif etseydi; bu derecelerde alçaklıklar ve hatalar söylemezdi.

Yirmi Üçüncü Soru: Amentüde bir adamın ilahlığını isbat ettiler. Zira İsa Mesih, Hazreti Meryem'den doğan bir insanın ismidir. İnsanoğlunun her birisi mahlûktur. İmdi Hıristiyanlar yaratılmış

olana ibadet etmiş olurlar. Eğer onların iddialarınca kadim ilahın Mesih'e hululü kabul edilse dahi yine yaratılmış olana ibadet etmeleri gerekir. Zira insan Mesih'in yaratılmış olması ittifakla sabittir. Mesih, eski ve yeniden oluşan ve toplamın ismidir. Eski ve yeniden oluşan şey sonradan olan ve yaratılmış olandır. Neticede Hıristiyanların sonradan olan ve yaratılmış olan ilahı benimsemeleri gerekir.

Yirmi Dördüncü Soru: Hıristiyanların amentüde *"Bütün çağlardan önce, Allah'tan doğmuş, Allah'ın biricik Oğlu Rab İsa Mesih'e inanıyoruz"* sözleri Hazreti Mesih'in sonra oluşunu gerektirir. Hâlbuki Hıristiyanlar Mesih'in kıdemine inanırlar. İmdi bu surette de zıtlık gerekir. Zira ilahlıkta Baba'nın zaman açısından Oğul'dan önce olması Oğul'un sonra olması gerekir ve zaman açısından sonra olan şey de hâdistir. Eğer zamanları eşit olsa; onlardan birini Baba diğeri Oğul saymak tercih gerektirmediğinden batıldır.

Yirmi Beşinci Soru: Hıristiyanların amentüde *"Mesih, Baba'nın cevherinden ilah, gerçek ilah'tır"* sözlerini Hazreti İsa'nın İncil'de kıyamet hakkında sorulan soruya cevap olarak *"bunun hiç kimse bilmez, ancak tek Baba bilir"* (Markus 13: 32) sözü iptal eder. Zira manası; kıyamet saatini ben bilmem ancak Allah bilir demektir. Eğer Hıristiyanların iddia ettikleri gibi Hazreti İsa, Allah'ın kadim cevherinden olsaydı, Allahın kadim sıfatında ve ilminde eşit olurdu. O zaman Hazreti İsa'nın, Hak Tealanın bildiği şeyi bilmediği malum oldu. Dolayısıyla Hazreti İsa, Davud ve diğer enbiya aleyhisselamın cevherindendir. Hatta Mesih diğer enbiya gibi olduğundan diğer enbiyaya da kıyamet hakkında sorulduğunda Mesih'in cevabı gibi cevap verdiler.

Yirmi Altıncı Soru: Hıristiyanların amentüde: *"Mesih [270] âlemleri eliyle yaptı ve her şeyi yarattı"* sözleri; Mesih'in, annesi Meryem'i ve doğumu esnasında içine sarıldığı hırka parçalarının yaratıcısı olması ve Meryem'in, yaratıcısı olan Mesih İsa'yı doğurması gerekir. Bunu hiçbir akıl sahibi söylemez. Eğer Mesih âlemin yaratıcısı olsa; bütün işlerden biri olarak iblisin de yaratıcısı olması gere-

kir. Halbuki İncil’de “*Dağların tepesinde şeytanla beraberken, Bana secde et*” (Luka 4: 6-7; Markus 1: 13) sözü zikredilir. İmdi âlemlerin yaratıcısı ve düzenleyicisi olan Hazreti Mesih’in yarattıklarından birinin elinde şu surette mahsur ve mahpus olmasını hangi akıl caiz görür. Buna göre Hıristiyanlar için şu amentüyü bir araya getiren Hıristiyan ileri gelelerinin ne mertebe de ahmak, cahil ve düşünce-siz oldukları anlaşılabilir.

Yirmi Yedinci Soru: Hıristiyanlar amentüde “*Gerçek ilah olan Mesih gökten yere indi*” derler. İnmekten kasdın insanî tabiat olması, Hıristiyanların icmalarıyla batıldır. Zira insanî tabiat Meryem’den doğdu derler. İnmekten muradları ilahi tabiat olarak kabul edilirse, inen Baba tabir ettikleri zatın ilahî olması gerekir. Cisimlerin keyfiyetleri sonradan olan yeme ve içme gibi noksan sıfatların Hak Tealaya ulaşması gerekir, bu da ittifakla muhaldir. Eğer iddialarına göre inen ilim manasına gelen kelime ve Ruhu’l-Kuds ise; Hak tTealanın ilimsiz bekası gerekir. Yahut zatıyla kaim olmayıp insan Mesih ile kaim olunan sıfatıyla Hak Tealanın vasıflanması gerekir. Kısacası inişe dair söz batıldır.

Yirmi Sekizinci Soru: Hıristiyanlar amentüde “*Mesih kurtuluşumuz için gökten indi*” derler. Bu dahi delilsiz bir iddiadır. Zira Baba, Oğul, Ruh’un üç ilah olarak birbirine eşit olduğunu amentüde açıkladılar. Bu surette, Baba ve Ruh kurtarıcı olmayıp özellikle Oğul’un kurtarıcı olması ne sebepten dolayı gerekli görüldü?

Yirmi Dokuzuncu Soru: Hıristiyanlar amentülerinde “*Hazreti Mesih, Ruhu’l-Kuds’dan vücut buldu*” derler. Bu sözlerinin batıllığı da İncil nassı ile sabittir. Zira Matta İncil’inde “*Hazreti Mesih aleyhisselamın ömrü otuz seneye ulaştığında Ruhu’l-Kuds güvercin şeklinde semadan Hazreti Mesih’e geldi*” (Matta 3: 16) diye açıklanır. İmdi amentü dedikleri Hakkı inkâr ve rasullerini tekzip ve kitaplarını tebdil ve diğer insanları saptırmaktan ibaret ihanetten daha çirkin bir şeydir.

Otuzuncu Soru: Ruhü'l-Kuds Hıristiyanların iddialarına göre hayat sıfatından ibarettir. Bu surette Mesih'in [271] Ruhü'l-Kuds'den vücut bulması hakikatin inkılâbını ve arzın cevhere dönüştürülmesi fesadını gerekli kılar.

Otuz Birinci Soru: Ruh, hayat sıfatından ibaret iken Hazreti Mesih, Ruhü'l-Kuds'den vücut edince Hak Tealanın ölü olması gerekir. Zira Hak Tealanın hayat sıfatı Mesih'e intikal etmiş olur.

Otuz İkinci Soru: Oğul tabir ettikleri kelimenin Hazreti Mer-yem'e hululü ve Hazreti Mesih'in Ruhü'l-Kuds'den vücut bulması, bir mananın yerinden başka bir yere intikalini gerekli kılar, bu intikal muhaldir. Zira hareket, cisimlerin keyfiyetlerindedir. İmdi mana olarak cisimlerin ve sıfatların sıfatlanan olması, hakikatlerin inkılâbını gerektirir. Bütün akıl sahipleri indinde muhaldir.

Otuz Üçüncü Soru: Eğer Mesih Ruhü'l-Kuds'den vücut bulmuşsa; Ruhü'l-Kuds'ün oğlu olması gerekir. Allahın oğlu sözleri batıl olur. Eğer Ruhü'l-Kuds'den vücut bulmadıysa; amentüdeki sözleri batıl olur. Herhalükarda Hıristiyanlar Hazreti Hakka ve resulüne iftira etmektedirler.

Otuz Dördüncü Soru: Amentüde Mesih ölülerin arasında kaldı, semaya yükseldi ve babasının sağ tarafına oturdu derler. Bu kelimeler çirkin bir yalandır. Bu durumları kimden haber aldılar? Hazreti Mesih'in semadaki halini kim gördü?

Otuz Beşinci Soru: "Hazreti İsa babasının sağ tarafında oturdu" (Markus 16: 19) batıl ifadeleri Hak Tealaya yön isbatını ve Hak Tealanın cisim oluşunu gerektirir, cismiyyet ise muhaldir ve Hıristiyanlar dahi cismiyyete inanmazlar.

Otuz Altıncı Soru: Amentülerinde Hazreti İsa "Dirileri ve ölüleri yargılamak üzere bir daha gelecektir" derler. Açıktır ki; bu ifadeden kasıtları, Mesih ile şeytan ve şeytanın yandaşları olan Yahudiler arasında geçerli olan eziyet ve ihanet vesair belalar gerçekleşince Hazret İsa babasının yanına kaçtı. Biraz dinlenip aklı başına gelince

babası yanından diğer bir hazırlıkla yardım ve arka alarak gelip düşman ile muharebe edecek demektir. Bu surette Hıristiyanlara layık olan, İsa'yı terk edip İsa'nın düşmanına ibadet etmeleridir. Zira şu an düşman tarafınının galibiyet ve saltanatı karşısında Hazreti İsa mağluptur ve gelecek zamanda neyin meydana geleceği malum değildir. Belki açık olan, ikinci defa da Hazreti İsa'nın yenilmesi ve mağlubiyetinin öncekinden daha büyük olmasıdır. Zira önceki inişinde Hazreti İsa düşmanından korkmazken bu sefer şiddetli musibetlere maruz kaldı. Bu defa ise [272] Hazreti İsa'yı düşman korkusu istila etti ve bu sefer belanın tadını tattı ve düşmanı zaferle kuvvet buldu. İmdi bu takdire göre gerek Hıristiyanların ve gerek ilah olarak benimsedikleri şeyin ilelebet durması ve kımıldamaması gerekir.

Otuz Yedinci Soru: Hıristiyanların amentüda *“Babasından çıkan Ruhü'l-Kuds'e iman edin”* sözleri; Ruhü'l-Kuds'ün Mesih'e kardeş oluşunun açıklanmasıdır. İş bu açıklama yalan ve apaçık olmasıyla bile mezheplerine de muarızdır.

Otuz Sekizinci Soru: Amentüde *“hatalarımızın affı ve bağışlanması için ilk vaftizi tasdik ve itiraf ederiz”* sözleri; Âdem'in hatası bütün zürriyetini kapsadı, bundan kurtuluş mümkün değildir, ancak Mesih'in öldürülmesi ve bu kadar şiddete ve belaya giriftar olmasıyla, itikatlarına munakızdır. Zira vaftizin hataların bağışlanmasını gerektirdiği kabul edilirse, Mesih'in çarmıha gerilmesinin abes ya da zulüm olması gerekir.

Otuz Dokuzuncu Soru: Amentüde *“biz, bir olan ve kudsî olan bir cemaate inanırız”* derler. Kudsî cemaatten muradları İncil'e muhalif ve munakız ve haddizatında mütenakız olan amentü edindikleri batıl sözleri bir araya getiren ve telif eden Hıristiyan önderlerdir. Şu kelamda kendi küfürlerini açıkladıkları halde nefislerini tezkiye ve tazim etmeleri oldukça garib ve acayıptır.

Kırkıncı Soru: Şu amentü Hıristiyanların inandıkları kitapların hepsine munakızdır. İmdi dinlerinin direği ve mezheplerinin esası

olan amentünün batıllığı şüphesizdir. Zira Tevrat'ta "*Seni Mısır'dan kudret eliyle çıkararak Rabbin Allah benim. Benden başka tanrın olmasın. Hiçbir şey bana benzemez. Ben tek bir tanrıyım*" (Çıkış 20: 2-4) sözü ve de İşaya'nın peygamberliğinde: "*İsrailoğullarının ilahı şöyle dedi: Ben ilkim, Ben sonum, Benden başkası yok*" (Yeşaya 41: 4) ibaresi ve İncil'de "*Dinle Ey İsrail Rab tektir*" (Matta 12: 29) vasiyeti yazılıdır. Hepsinin meali ve manası vahdaniyeti isbattır. İmdi teslisi sabit olan Hıristiyan amentüsünün, bütün semavi kitaplara muhalif olduğuna ve yalanının açığa çıktığına asla şek ve şüphe yoktur.

Kırk Birinci Soru: Hıristiyanlar; Ekanim-i Selase tabiriyle üç mabud kabul edip biri vücut biri hayat biri ilim yahut kelimadan ibarettir, derler. İmdi bu üç indirgemenin delili nedir? diye sorarız. Caiz ki dört olsun biride kudretten ibaret olsun yahut irade ile bile altı olsun yahut da fazla olsun ve bu indirgemeye asla delil getiremezler. İmdi Hıristiyanlar dinî işlerinden hiçbir maddede yakın üzere olmadıkları malum oldu.

Kırk İkinci Soru: Hıristiyanların, Hazreti İsa'nın Allah'ın Oğlu [273] olduğunu iddia etmelerinin delili, ölüye hayat vermesidir. Bu surette Hıristiyanlar her bir ferdin Allah Oğlu olmasını caiz görmelidir. Zira delilin bulunmamasının, ispatlanmak istenen şeyin de varolmadığını gerekli kılmadığı aşikârdır. Bu takdirde Zeyd, Amr ve diğer insanlardan birinin, ölüye hayat vermekle nitelenmelerini Hıristiyanların bilmemesi, onların hayat vermemelerini gerektirmez. Mümkündür ki onlar da diriltsinler ve dolayısıyla Allah oğlu olsunlar. Allah Teala bundan yücedir.

Kırk Üçüncü Soru: Hıristiyanlar kiliselerinde ibadet kasdıyla ekmek yerler ve şarab içerler, Rabbimizin ekmeğini yedik kanını içtik derler ve Hazreti Mesih'den nakil yoluyla şöyle derler. "*Hazreti Mesih bize bir ekmek verdi bu ekmek benim cesedimdir, bunu yiyin ve biraz şarap verdi ve bu benim kanımdır bunu için*" diye emretti (Matta 26: 26-28). Yüce Allaha yemin olsun, Hıristiyanların şu yakışsız ve çirkin şeylerinin şiddetli cezaları gerektiren ağır suçlar olduğundan

hiçbir kimse şüphe etmez, nerde kaldı ki yakın mükâfatlar ve ibadetler olması gereksin. Bu surette Hıristiyanlar, Yahudilerden ziyade Hazreti İsa'ya hasım ve düşman olurlar. Zira Yahudiler Mesih'in öldürülmesine ve haça gerilmesine razı oldular. Hıristiyanlar ise şahitlerin huzurunda Mesih'in cesedini parça parça edip ve kanını kıyamet gününe kadar özel zamanlarda ve bayramlarda içmekle övünürler. Bu fiil ancak kin ve nefret sahibinin şanıdır. İmdi İslam dini ile şereflenmek isteyen kimselere şu Hıristiyan çirkinlikleri öğüt olarak yeter. Bundan dolayı Hıristiyanlardan birçok kimse ihşanlarda bulunan İslam dinini öğrenmeksizin şu küfür milletinin çirkinliklerinden firar kasdıyla şerefli İslam'la müşerref oldular.

Kırk Dördüncü Soru: Hıristiyan halkı ancak nefislerine tabi olan sünneti terk edip haramlığını kabul ettiler. Erkeklik organındaki fazla deriyi uzatmayı meşru emir ve aksini gayrı meşru ve gayrı caiz olarak benimsediler. Bu görüşlerinde de Tevrat, İncil ve diğer peygamberlere muhalefet ettiler ve onlar ile ameli terk ettiler. Zira Tevrat'ta açıkça yazılıdır. Hakk Teala "*İbrahim aleyhisselam'a sünnet olmayı emretti ve sünnet benimle senin zürriyetin arasında ahit ve yemin olunmuş nesnedir*" (Tekvin 17: 10) buyurdu. Bu emre güvenererek ve bağlı kalarak Hazreti İbrahim yüz yirmi yaşında kendisini ve çocuklarını ve ağabeylerini sünnet etti. Hazreti İsa ve öğrencileri sünnet oldular ve Pavlus'tan önce Hıristiyanlar da zamanı gelince sünnet edilirdi. Sonra Pavlus Hıristiyanlara sünnet olmayı yasak etti.

Hıristiyanlar hakkında şu Pavlus, ziyadesiyle zarar verici ve saptırıcı olmuştur. Zira hamur içinden kıl çıkarır gibi kolaylıkla Hıristiyanları dinlerinden çıkardı [274] ve yoldan saptıran zulümlere ve elim azablara düşürdü. Pavlus'un ortaya çıkışı şu yolla olmuştur. Pavlus Yahudiydi, Hıristiyanlar ile birçok kez savaştı ve harbetti. Görünürde Hıristiyanlara ettiği azab ve zararı yeterli görmeyip, kalbindeki gizli düşmanlığı ve hiddeti yatıştıramayıp dinlerini ilelebet bozmak, Hıristiyanlara elim bir azaba ve derin cezalara düçar etmek kasdıyla hile yoluna meyledip büyük bir rahibin hiz-

metine girdi. Uzun süre zikredilen rahibin hizmetinde elinden geldiği kadar çalışarak, gücü yettiğince gayret etti. Çeşitli iyilik ve ih-sanda mubalağa ortaya koyarak ve rahipten habersizce İncil-i Şerif'i ezberledi. Bir gece nara atarak, güya rüyasında gördüğü şeyden son derece sabırsızlık göstererek uyandı. Rahib o anda sorunca; *"Hazreti Mesih'i gördüm ağzımın içine üfledi ve bana mübarek ol diye dua eyledi, Hazreti Mesih ağzıma üfürünce kalbime bazı sözler doğdu. O, sözlerin ne olduğunu bilmem dedi"* ve bazısını zikretti. O sözler İncil'e uygun olunca Hazreti Mesih'in inayetine uğradı diyerek Pavlus'u yücelttiler ve ululadılar. Zikredilen rahib; bu ana kadar sen bana hizmet ettiğinden bundan sonra benim sana hizmet ve riayetim vacib oldu, dedi.

Bu yolla Pavlus'un bir derece şöhret bulduğu Hıristiyan krallar senede bir gün Pavlus'un ziyaretine gelirlerdi. Bir defa daha Hıristiyan krallar ziyarete gelince Pavlus bunlara; yarın buradan şu dağın eteğine inip Hazreti Mesih yoluna kurban olarak kendimi kesmemi Hazreti Mesih bana emretti, dedi. Bu söz Hıristiyan krallara pek zor geldi. Pavlus'un bereketi bizden gidecek ve kederli ayrılışına sabır zor olacak diye o gece gözleri uykusuz ve kalbleri kararsız sabahlayıp, davet kasdıyla Pavlus huzuruna geldiler. Başlangıçta kralların en önemlisi yalnız vedalaşmak için Pavlus'un yanına varınca; Pavlus artık ben İmdi Hazreti İsa'ya gideceğim ancak bende bir sır vardır, dedi. O sırrı sana emanet edeyim. O sırrın kadrini bilip bütün gücüyle tazim ve korumada gayret etmelisin deyince; kral: Ey mukaddes peder, o sır nedir? diye sorunca; Pavlus Hazreti Mesih, Allah'ın oğludur, dedi. Melik bu sözü daha önce hiçkimseden işitmemişti. Bu kelamı kalbine hâkim kıldı. Sonra ikinci kral gelince Pavlus ona da bende büyük bir sır var o sırrı için ancak seni seçtim, dedi. O sırrı gizlice koruyarak onunla amel eyle deyince kral o sır nedir? diye sordu. Ona da Meryem Hak Tealanın [275] zevcesidir, dedi. Melik bu sözü daha önce duymamıştı. Bu söze de inandı. Sonra en küçük kral gelince; ona da "Allah için üçüncüsüdür" batıl sözünü verdi ve emanet etti. Sonra adı geçen

kurban elbiselerini giydi ve elinde bir bıçak ile ibadetgâhından çıktı. İnsanların hepsi hazır ve nazır oldukları halde dağın eteğine inip kendi eliyle kendisini kurban etti. Büyük kral, helak olanın güya bereketi memleketinde kalması kasdıyla cesedini almaya kalkışınca, diğer iki kral muhalefet etti. Üç kral zikredilen cesedi aralarında taksime razı olup lakin baş tarafının büyük kral almak istediğinde yine tartışma ortaya çıktı. İşin sonu, cehennemde yanmasına başlangıç olarak, cesedi yakarak küllerini üçlü olarak aralarında taksim edip memleketlerine gittiler. Sonra Pavlus'un sırlar diye üç krala verdiği bozulmuş itikatların her biri ortaya çıkınca birbirlerini inkâr ve tekfir edip savaşa başladılar. Pavlus'un son derece kıskançlık ve hasedine binaen kendini öldürmekten muradı Hıristiyan milletini birbirlerine hasım etmek ve dinlerini ifsad etmekte.

Kırk Beşinci Soru: Hıristiyanlar, Hazreti Mesih'in validesi Hazreti Meryem senede bir kere bilinen günde Taytala'da piskopos diye tabir ettikleri büyük papazın hanesine iner, derler. İmdi onlara Baba'nın izniyle mi yoksa izni olmaksızın mı gelir? diye sorarız. Eğer izniyle gelir derlerse; baba bazı meleklerini göndermeyip zevcesini ecnebi bir adamın huzuruna gönderip değersiz ve zelil ve hakir etmeye sebep nedir? Eğer izni olmaksızın gelir derlerse; emrine uymayıp yabancılarla yakınlık ve muaşeret eden hatunu Baba'nın kendine seçmesi ne vecihle doğru olur.

Kırk Altıncı Soru: Hıristiyanlar, güneşin doğduğu yeri kible olarak benimseyip ibadetlerinde Doğuya yönelirler. Hâlbuki Hazreti İsa ve Hazreti Musa vesair büyük nebiler Kudüs-ü Şerif'e yöneldiler. Bu büyük alçaklık ve kötü bidatlarını yorumlada ilahımız Hazreti İsa Doğu yönünde çarmıha gerildi, derler. Özürleri kabahatlerinden büyüktür. Zira bu takdirde Hıristiyanların akılları olsa uygulamalarında dahi Doğu yönüne yönelmemelidirler, nerde kaldı ki ibadetlerinde yönelmeliler.

Kırk Yedinci Soru: Hıristiyanlar bevleder ve büyük abdest bozarlar. Derhal istibra ve istinca etmeksizin onlardan ve arkalarından

necaset akarak kiliseye ibadet etmeye giderler. Herhangi bir şeriatla olmayan tarzda yönelerek [276] kendi iddialarınca mahlûkatı elinde ihanet edilmiş ve belaya maruz kalan ve Âdemoğlundan ölümü tadan bir ferd olan Hazreti İsa'ya yalvararak ve kendisiyle Hazreti İsa'yı çarmıha gerdikleri ağaca çiviledikleri kazıkları vesile ve şefaet edici kabul ederek günahlarının affını iltica ederler. Hakkın huzurunda münacat ve ibadet halinde kemal-i edebe riayet bütün şeriatlarda lazım bir iş iken, Hıristiyanların edepsizlikleri ne derecededir kıyas oluna. Onların ibadet saydıkları fiiller ile bir kimse, en bayağı insan olan tuvalet temizleyicisine ibadet ederek yakınlaşmaya çalışsa; tuvalet temizleyicisi, benimle alay mı edersin? diye o kimseyi kötü bir şekilde döverek edeplendirir. Bu takdirde Allah Teala bunlara ne vecihle azab edeceği buna kıyasen malum olur.

Kırk Sekizinci Soru: Hıristiyanların ruhbanları ve papazları, her kim günahından tövbe etmek isterse; günahını bize söylesin yoksa asla tövbesi kabul olmaz, derler. Bir asi günahını keşişe haber verdiğinde, keşiş sanki onun yaratıcısı ve tanrısı gibi suçunu af ve mağfiret eder. İsyankârlığını gizlemek, suçunu izhar etmekten ehven iken milletlerini itaatsizlikle ortaya çıkarmaya sebep olurlar. Suçlarından ve isyanlarından haberdar olma sebebiyle azgın valilerin insanların mallarına girmelerine ve dokunmalarına sebep olurlar. Bir takım eziyet ve cezalarda çirkinlikleri ve kötülükleri neşr eder ve ortaya koyarlar. Şu muameleleri, büyük bir fesadlık ve kötü bidatlerdir. Hiçbir şeriatte buna yol yoktur.

Kırk Dokuzuncu Soru: Hıristiyanlar büyük perhizlerine bir hafta ziyade ettiler. Bunun sebebi şudur. İrânlılar Beytü'l-Makdis'i istila edip Hıristiyanları öldürüp kiliseleri harab ettiğinde Yahudiler İrânlılara yardım etmişlerdi. Sonra Herakil Beytü'l-Makdis'e geldiğinde Yahudiler Herakil'e birçok hediye götürüp aman talep ettiler. Herakil canlarına ve mallarına saldırılmayacağına dair ellerine berat verip Yahudiler Beytü'l-Makdis'e girince; Hıristiyanlar, Yahudileri Herakil'e şikâyet ettiler. Yahudileri yok etmesini ve ortadan kaldırmasını rica ve iltimas ettiler. Herakil daha önce Yahudiler hakkında

verdiği emanı bahane edince; Hıristiyanlar “ahd ve emanından vazgeç. Senin hatalarına kefarete olarak Hıristiyan milleti var oldukça oruç günlerimizde et yemeyi terk eder ve orucumuz üzerine ziyade olarak orucu bir hafta kendimize vacib kılarız” diye Herakili ikna edince, Herakil ahdine vefa etmeyip Yahudileri öldürdü. İmdi Hıristiyanların şu perhizleri dahi “*dinlerini oyun ve eğlence edindiler*” (Maide 57) ayeti kerimesinin ifadesinde olduğu gibi, dinle oynamaktır. Zira Hak Tealanın helal kıldığı eti kendilerine haram ve vacib kılmadığı [277] zaid orucu vacib kıldılar. Hıristiyanların en açık ve en fakih keşiş Hafs kitabında orucu Hıristiyanlardan soranlara cevap makamında ilk olarak kırk gün oruçlu olan Hazreti Musa’dır diye açıklar. Sonra İlyas sonra Mesih oruçlu oldu ama bir işaret olsun diye üç gün ziyade ederek kırk üç güne tamamladılar. Zira o günlerin sayısı yılın onda biridir. Nitekim havari Pavlus, bazı risalelerinde mallarınızın onda birini eda ettiğiniz gibi bedenlerinizin de onda birini eda ediniz (Luka 11: 42) diye tenbih etti. İşte farz kılınan oruç budur nihayette.

İmdi adı geçen keşiş bu sözünde, vacib olmaması gereken şekilde kırk üç gün orucun vacibliğini beyana teşebbüs etti. Bununla birlikte Hazreti İsa ve Musa vesair peygamberler vacibliği ve vacib olmayışı açıklamamışlardır. Eğer vacib ise; ilahi ahkâma yokluk ithaf etmeleri gerekir. Eğer vacip değil ise; Hıristiyanların en cahili Yahudi Pavlus’un sözüne itimat etmeleri neden gerekti? Hâlbuki Pavlus Hıristiyanlara bazı sözleriyle, hıristiyan dinini, düşmanlığı sebebiyle ifsad edip teslis ifadesini ihdas etti ve sünneti iptal etti. Hıristiyanları, enbiyanın kiblesinden Doğuya döndürdü ve haramları helal kıldı. Hatta kırk üç gün, yılın günlerinin onda biridir sözlerinin yanlış olduğu zahirdir. Zira yılın onda biri takriben 36 gündür, lakin bu yanlışları tuhaf karşılanmaz. Zira hesap ve kolaylık türünden farklı olan bir ve üçte yanlışlık edip tek ilahı üç kılıp ve sonra üç uknumun vahdetine razı olan, üçyüz altmış beş adedin onda birinde hata etmesi uzak değildir.

Ellinci Soru: Hıristiyanların şeriatlarında aslı olmayıp sonradan ihdas olunmuş Mikail bayramı namıyla bir bayramları vardır. Başlangıç sebebi şöyledir. İskenderiye halkı ve Mısır'ın bir putları vardı. O put için hayvanlar kesip büyük bir bayram edindilerdi. Vaktaki Eksiderus İskenderiye patriği olunca; o putu iptal etmek istedi. Lakin Hıristiyan halkın korkusundan kadir olmayınca; zarar ve faydaya kadir olmayan sanem için bayram edinmek küfr ve dalalettir. Eğer bu Mikail bayramı için alıp bu kurbanları onun için ke-sensiz hakkınızda hayırlı olur deyince, Hıristiyanlar razı oldular. Bu adet şimdiye kadar sürdü.

Elli Birinci Soru: Hıristiyanların haç bayramı ve nur bayramı namıyla da bayramları vardır. Bunların da şeriatlarında aslı olmayıp sonradan icat etmişlerdir. Haç bayramının [278] ortaya çıkış sebebi şu yolladır. Yahudiler Hazreti İsa'ya benzer bir Yahudiyi Hazreti İsa zannıyla iki aded hırsız ile beraber çarmıha gerdikten sonra defnedip aşağılayarak ve ihanet ederek kabrini pisliklerle çöplük haline getirdiler. Üç yüz sene kadar bu hal üzere kaldıktan sonra kral Konstantin'in zevcesi, o yerin temizlenmesini emredip kabri keşfettiklerinde üç haç ortaya çıktı. İki hırsızların haçı ve birisi Mesih'in benzerinin haçıydı. Hıristiyanların iddiasına göre Mesih'in haçı olacak, Mesih'in haçının hangisi olduğunu bilmek istediler. Orada bir hasta vardı ve haçları birer birer hastanın üzerine koydular. Hasta iyileşmedi. Üçüncü haç koyduklarında yara tam iyileşince, bu Rabbin haçı diyerek altın kılıf içine koyup melike gönderdiler. Sonra Hıristiyanlar o günü bayram edindiler ve haça en üst seviyede tazimde bulundular. Hatta kiliselerinde suretlerini yaptılar, cesetleri ve elbiseleri üzerine baskı yaptılar. Eğer mümkün olsa hiçbir şeylerini haçtan yoksun kılmazlar ve ibadet kasdıyla bazısı bir parmağıyla ve bazısı iki parmağıyla ve bazısı on parmağıyla yüzlerine haç suretini yaparlar. Bu kitaplardan hiçbir kitapta, şeriatten hiçbir şeriatte de yoktur. Kendi yanlarından icat etmişlerdir. Lakin ne derece ahmaklık ve fasid bir düşüncedir. Şundan kıyas oluna ki; bir akıllı adamın kölesine en alçak seviyede hakaret etse-

ler; kendi kadrini ve kölesinin kadrini tazim için, o ihanetin unutulmasını ve izlerinin ortadan kalkmasını temenni eder. Hıristiyanlar ise ilahlara olan çok çeşitli hakaretleri kıyamet saatine kadar yayar ve izhar ederler. Mabudlarına olan ihanet ve kötülüğün alametlerini ibadet edinirler. Eğer fasid olan iddialarınca Mesih haçtan semaya yükseldi onun için haçı tazim gerekir derlerse; bu sözleri de fasid olur. Zira onlara göre, Mesih kabre defnolundu üç gün sonra kabirden yükseldi. Bu takdirce kabre tazim etmeleri daha layıktır.

Elli İkinci Soru: Hıristiyanların büyük çoğunluğu kiliselerde olan tasvirlerle secde ederler. Büyük küfürdür. Esnama tapmak ile tasvire secde etmek arasında bir fark yoktur. Eğer surete secde etmek caiz olsaydı; hayatteyken Hazreti Mesih'e öğrencileri secde ederlerdi. Zira Hazreti Mesih'in sureti kiliselerde olan tasvirin hepsinden efdaldır. Tasvire ve surete secde etmenin meşruiyetine dair, kitaplarında bir harf yoktur. Belki semavi kitapların hepsi tevhid [279] ve yüceltme ile bu şekildeki fiilleri işleyen tekfiriyle doludur.

Elli Üçüncü Soru: Hıristiyanlar domuz etini yerler ve yenmesi helaldir, derler. Hâlbuki Mesih zamanında haramdı. Tevrat ve İncil'de haramlığı apaçıktır. Zira Tevrat'ta "*domuz sizin üzerinize haramdır onu yemeyin*" (Levililer 11: 7) nassı sabittir. Asla tevili mümkün değildir. Aynı şekilde Markus İncil'inde dahi "*Mesih aleyhisselam domuzları telef etti ve denizde boğdu*" (Markus 5: 12) ve "*Öğrencilerine kutsal olanı köpeklerle vermeyin*" (Matta 7: 6) sözü açıktır. İmdi domuzu helal sayan kimse, Hazreti Musa ve Mesih'i inkâr etmiş olur. Gerçi Hıristiyanlar; Petrus'a rüyasında semadan bir sahife inmiş içinde bütün hayvanların ve domuzun suretleri resmedilmiş, Petrus'a bunların içinden iştahını çeken al ve ye denmiş, diye Petrus'tan nakil ve rivayet ederler. Bu naklin sıhhati doğrulansa dahi rüyalar ile kurallar terk olunmaz ve rüya ile enbiya yalanlanmaz.

Elli Dördüncü Soru: Hıristiyanlardan rahib ve rahibe evlenmezler. Evlilik Allah'a yaklaşmaya aykırıdır, derler. Nikâhı terk etmek yakınlıktandır deyip erkekler ve kadınlar ibadethanelerinde zina etmeye sebep olurlar. Baba yoluyla zürriyeti engellerler ve bu itikatlarına delil, İncil'in "*Kim karısını veya çocuklarını benim için terk ederse o birisine bin sadaka vermiş gibidir*" (Luka 18: 29-30) sözüdür. Lakin istidlallerindeki yanlışları çeşitli yönlerden sabittir. İlk olarak: Vasi bırakmadan çocuğu terk etmenin caiz olmadığı aşikârdır. Bu takdirde o sözden maksat, bir sebebe binaen ayrılmak isteyen eşini boşayarak terk edip o hatuna zarar vermeyen, çocuk sevgisi kendisini Allah'a itaatten alıkoymayan kimse demektir. İkinci olarak: Zevce tesmiyesi akitten sonradır. İmdi "*Kim zevcesini terk ederse*" kelamıyla murad Kuran-ı Azim'deki gibi "*ihsanla serbest bıraksın*" (Bakara 229) nazmı celili gibi boşama ve ayrılımdır. Yoksa küllüyen evliliği bitirme değildir. Üçüncü olarak bu kelam Mesih'in İncil'deki "*Bir kişinin karısını zina dışında bir nedenle boşaması batıldır*" (Matta 5: 32) sözüne muarızdır. Zira Mesih bu sözünde sebebsiz talağı yasakladı ve evliliğinin devamını emretti. Dördüncü olarak evliliğin sebep olduğu eşlerin iffeti sebebiyle şeytanın burnunu sürtme ve salih nesle nisbet gibi Allah'a yaklaştırıcı şeyler, ruhbanın ibadet için başka her şeyden el etek çekmelerinden efdaldır. Nikâh, enbiyanın nesli ve muhterem evliyanın sünnetidir. Hıristiyanların kitaplarında Hak Teala Hazreti İbrahim ve Zekeriya'ya evlad nimetiyle sevindirdi (Tekvin 17: 19; Luka 1: 13) diye açıktır.

Elli Beşinci Soru: Hıristiyanların hepsi asi, cani ve şeriatlarından sapmış, heva ve heveslerine tabii olduklarını şuursuz bir şekilde kendileri itiraf ederler [280]. Zira onların mezhepleri, tam teslimiyet, öldürme ve yardım etme ve intikam almayı terk etme ve kâfirlerle müdafaa etmemektir. Çünkü İncil'de "*Kimki yanağına vurdu ona diğerini çevir*" (Luka 6: 29) kelamı zikredilir. Manası her kim yanağına vurursa onunla münazaa ve mücadele etme, bilakis diğer yanağını o kimseye döndür ve tam olarak teslim ol, demektir. Hıristiyanlar eğer Mesih harb etmek isteseydi, Yahudilere teslim olmaz-

dı, derler. Ve “Hiçbir kula bir başka kimse ile savaşmak helal ve caiz olmadı” (2 Timetos 2: 24) diye açıkladı. İmdi şu zikredilenlerle bile Hıristiyanlar bugün öldürme gayretinde insanların en şiddetlisi ve kan dökme hırsında en önde gelenleridirler. İmdi şeriatlarını inkâr ettiklerini ve hevalarına tabii olduklarını itiraf ederler.

Elli Altıncı Soru: Hıristiyanlar ilahi kitabın gayriyle hükmetmek ve ahkâmında hevalarına tabii olmakta müttefiklerdir. Bir şeriata bağlı olmayarak ancak hevalarına ve şeytanın vesveselerine uyararak haramı helal ve helâli haram, malları ve namusları mübah kılarlar. Zira Hıristiyanların fıkıh kitapları beş yüz kadar meseleden fazlasını içermez. O meseleler de haddizatında batıldır. Sahih olsa dahi sadece namaz bini aşkın meseleye muhtaçtır. İmdi kalan ibadetler, nikâh ve diğer muameleler, suçlar, borçlar, rehinler, emanetler ve diğer hukuki işlemler hakkında Allah’ın hükümleri nerede kaldı? Müslümanların fıkıh kitaplarının muhtasar olanları bile on bin meseleyi ihtiva eder. Bununla birlikte denizden bir katredir, nerede kaldı ki beşyüz mesele! Onlar çoğunlukla en kâmil ve en tam olan Müslüman ahkâmına müracaat ederler. Sakim akıllarıyla her ne şeyi güzel görürlerse onunla hükmederler. Eğer içlerinden biri o hükme razı olmaz karşı çıkarsa; onu kiliseye girmekten men ederler.

Elli Yedinci Soru: Hıristiyanlar, “Hazreti Mesih beşikte iken konuşmadı ve annesinin beraetine şahitlik etmedi, bilakis otuz sene Yahudiler, Yusuf En-Neccar ile Hazreti Meryem’e kazif ederler ve Hazreti Mesih veledi zinadır diye hükmederlerdi” derler. Bununla birlikte Hazreti Mesih, Hıristiyanların iddiasında her bir şeye kadir ve her bir şeyin yaratıcısı iken imdi Hıristiyanların inancına göre, Hazreti Meryem’in Hazreti Mesih’ten çektiği eziyet ve meşakkatı hiçbir valide çocuğundan çekmemiştir. Mesih validesine isyankâr olmuş ve validesini cümle âleme rüsva etmiştir. Sürekli, söz ve inançla, batıla yardımcı olmuş olur. Kolay bir şekilde şu mefsededin ortadan kaldırılmasına kadir iken bundan sonra Mesih validesine şu ettiklerine kanaat etmeyip validesini oruç [281] ve salât vesair

meşakkatli sorumluluk ile mükellef edip sonunda ölümün verdiği sarhoşluğu ve yok oluşun kederini tattırması ve cesedini bozmuş olur. Bu derecelerde anneye asi olmaya hiçbir çocuk razı olmaz.

Elli Sekizinci Soru: Hıristiyanlar hayır Allah'tan, şer şeytandır, derler. Bu takdirde şeytanın iradesi daha galip ve daha üstün olması gerekir. Zira dünya halkının çoğu inkâr, dalalet ve isyan üzeredir. Öyle ise şeytanın rablıkta en yüce ve en layık olması iktiza eder. Hıristiyanlar bu itikatlarında dahi kitaplarına muhalefet ederler. Zira Tevrat'ta "*Allah firavununun kalbini katılaştırdı*" ve İncil'de "*Ben âleme istediğim şeyi yapmak için değil, beni gönderenin meşietini için geldim*" (Yuhanna 5: 30) sözleri yazılıdır. Mealleri hayır ve şerrinde ilahi kudrette olduğunu isbattır.

Elli Dokuzuncu Soru: Hıristiyanlar Mesih'e olan hakaret ve ihanetin hepsi günahattan temizlemek içindi derler. Kâfirleri günahattan temizlemek için mi yoksa mümini günahattan temizlemek için mi? diye sorarız. Eğer kâfirleri günahattan temizlemek için derlerse; batıldır. Zira çirkin hataları olan, rabbi çarmıha geren ve yaratıcısına en büyük ihaneti eden kâfirlerin sair hatalarını ne vecihle temizler. Eğer müminleri günahattan temizlemek içindir derlerse; bu şık dahi batıldır. Zira kâfirlerin fiili, iyilikleri ne şekilde temizler. İnsanı temizleyen ancak kendi salih amelidir. Hem dahi Mesih'in öldürülmesi sebebiyle âlemde hangi fesad zail oldu? ve âlemde ne kurtuluş hâsıl oldu? Bilakis haçtan sonra alem yine önceki hali üzere bakidir. Bilakis Hıristiyanların itikatlarınca rabbe ihanet musibeti gibi bir musibet âlemde ne Mesih'in çarmıha gerilmesinden daha önce ve ne de daha sonra vuku buldu. Nerde kaldı ki sair hatalar ortadan kalksın.

Altmışınca Soru: Hıristiyanların yanlarında bir meşhur tesbihleri vardır. Büyük perhizlerinden sonra okurlar. Meali; rab-bimiz İsa Mesih'in haça gerilmesi sebebiyle ölüm batıl oldu ve şeytanın fitneleri yok oldu ve ortadan kalktı, demektir. İmdi şu Hıristiyanlar çocukların maskaralarıdır. Ölüm, âlemde ne vakit kalktı ve

hangi şeytan fitnesi yok oldu. Belki Hıristiyan milletin zuhuruyla cahillik, inat ve sapkınlık âlemde ziyadelendi.

Altmış Birinci Soru: Hıristiyanların bir meşhur tesbihleri dahi vardır ki büyük perhizin Pazar gününde okurlar. Meali; Mesih, küfr ve fitnelerden gözüne pislik bulaştı, oruçla ölüme ve hatalara galip geldi, demektir. Şimdi Hıristiyanlar âmâlar gibi münzevi bir hayat yaşayıp mezarların mamur ve evlerin harab olduğunu ve isyankârların fazlalığını müşahade etmiyorlar.

Altmış İkinci Soru: Hıristiyanlar kurbanlarından sonra “ *ya Rabbena ellezi galebe [282] bivechil mevta vettaği tesbihini*” okurlar. Meali; ey acı ve elemle ölüme galip olan rabbimiz İsa, demektir. Hâlbuki kendi iddialarınca ilk ölüm İsa’ya, validesine ve İsa’nın bütün ashabına ulaştı. Kıyamet saatine kadar bütün Hıristiyanlara muhatap olacak. Lakin bu şekilde hayret ve dehşetli olan sözlerin Hıristiyanlardan sudur etmesi mazur görülür. Zira tam bir cehalet, küfr ve inatlarından kendilerinde asla akl-ı mead şaibesi kalmamıştır.

Altmış Üçüncü Soru: Hıristiyanlar sabah namazında “*İlahımız ey Rab, Allah’ın harfleri, bize merhamet et, sadece Sen kutsal ve mütealsin*” derler. Şimdi ibtidaen Hazreti Mesih’i rab olarak tesmiye ettiler. Sonra Mesih’i Allahın harfleri kıldılar. Harflerin rabblikle hiçbir münasebeti yoktur. Ne sebebe binaen ilahi âlemi harflerle tesmiye ettiler bilmem. Sonra Mesih’i münferid olduğu halde kutsal ve müteal kıldılar. Kutsalın ve mütealin harfleri tek şey olunca; harflerin Allah, kutsal ve müteal olmaması gerekir.

Altmış Dördüncü Soru: İlk saatteki namazlarında; “*Mesih, ilah, Salih, ruhu uzun, rahmeti bol ve herkesi iyiliğe davet eden*” derler. Şimdi Hazreti İsa’da ulûhiyet ile ruhun sürekliliği arasını cem ettiler. Ruhun sürekliliğinden muradları elem ve musibetlere karşı sabırdır. Şiddetlere ve eleme sabretmek ise ulûhiyete münafidir. Hatta ölüm ve hatalardan kurtulmuş olma ve ruhun sürekliliği olma sıfatlarıyla Baba ve Ruhul-Kuds’ü tavsif etmeyip hassaten Mesih’i tavsif et-

mek, mezhepleri olan teslisi iptaldir. Hıristiyanlar yanında yalnız kelime uknumuna ibadet etmenin küfür olduğunda ihtilaf yoktur. O halde niçin o gündüzdeki namazlarında kâfir olurlar. Hatta Mesih'i kurtuluşa çağırın vasfıyla tavsifde; Hazreti Mesih insanların kurtuluşunu murad ettiği halde davet eyledi derlerse; Mesih'in muradı hâsıl olmadığından aczi gerekir. Acz ise ulûhiyete manidir. Eğer insanların kurtuluşunu murad etmedi derlerse; küfrlerini murad etmiş olurlar. Bu ise aklen çirkindir. Bu nitelendirme ulûhiyete uygun değildir.

Altmış Beşinci Soru: İkinci satteki namazlarında “ *Semavi tanrının annesi, sensin gerçek keramet, hayat meyvesini taşıyan, sana yalvarıyoruz nefislerimize merhamet et. Ey semavi tanrıyı doğuran bize merhametin kapılarını aç*” duasını okurlar. Şimdi Hıristiyanlara şu dua akaid-i diniyeden midir değil midir? diye sorulur. Eğer akaid-i diniyeden derlerse; şu akaidi bilmedikleri için enbiyanın inkâr edilmesi gerekir. Zira ilahın validesinin ve çocuğunun olması enbiya akidesi değildir. Eğer itikat ettikleri şey olsaydı; yaratılmışlara nasihatlar ve iman [283] gerektiren şeylere insanları irşad etmede asla kısaltılmasını caiz görmediklerine binaen enbiya kitaplarında geçmiş olurdu. Bununla birlikte buna enbiya kitaplarında bir harf dahi bulamazlar. Eğer akaid-i diniyeden değildir derlerse; rabbani kitaplarda dahi bu isimlendirmeye izin olduğu kastıyla Hak Tealaya valide isnat ettiklerinden kendi küfürlerini itiraf etmiş olurlar. Hem de şu namazları Hazreti Meryem'e ibadettir. Zira Hazreti Meryem'den rahmet ve mağfiret taleb ediyorlar, rahmet talebi ise ancak Hak Tealadan olur. Hâlbuki Hazreti Meryem'in diğer Âdem kızları gibi olduğunu ikrar ederler. Hâsıl kelimeler, sözleri fiillerine zıt ve dinlerini külliyen yok saymış birtakım insan suretindeki dört ayaklı hayvanlardır.

Altmış Altıncı Soru: Saat altıdaki namazlarında “*Ey Hazreti Âdem'in işlediği hatalar için çiviyle elleri haça çivilenen zat, bizim hata defterimizi yırtıp bizi hatalarımızdan kurtar, ey bir zaman haç üzerinde ellerinden çivilenmiş halde kalıp hatta kanıyla haça yapışık olan zat, sen*

öldüğün için biz de ölüme muhabbet ettik” derler. Hak Tealaya bu nasıl yakınlaşmadır ve nasıl medhetme ve övmedir. Bütün âlem bunda hayret içinde kalır. Bu ne acayip itikaddır. Kul olan Âdem’in hatası için yaratana haça gerilsin. En çirkin insanlardan olan Yahudilerin hakaret ve rezaletine layık olsun.

Altmış Yedinci Soru: Akşam namazlarında *“Ey ilahın validesi bizim kurtuluşumuz için çaba göster, ey ilahın validesi sen hatunlar içinde mübareksin ve karnının meyvesi olan oğlun dahi mübarektir. Zira o oğul bizim kurtarıcımızdır, ey ilahın validesi bizim muhtaç olduğumuz şeylerden gaflet etme ve bizi helak olmaktan kurtar ve ey Mesih’in Yaratana olan yuhanna bizi paylamadan kurtar”* diyerek nice nice hezeyan ederler. Şimdi Hıristiyanların ilahları altı olması lazım geldi. Baba, Oğul, Ruhü'l-Kuds, Meryem, Mesih, Yuhanna. Eğer biraz daha zaman geçerse parasız pulsuz bir şey olduğundan çoğaldıkça çoğaltacaklar. Hatta Yuhanna, Hazreti Mesih’in yaratıcısıdır diye açıklamalarından Mesih’in kulluğunu ve mahlûk oluşunu ikrar etmiş olurlar. İşte namaz ve ibadet diye işledikleri amellerden çirkinlik ve kabalık, utanma ve sığınma ortaya çıkar. Zira Hak Teala ve Hazret Mesih hakkında nice nice edepsiz kelimeler, küfür, fücür ve iftira muamelelerini içerir. Bununla birlikte kendileri, ibadetleri esnasında pislik ve hayâsızlık elbisesi giyerler. Necasetli, murdar ve her birinin makatı koyunların kuyrukları gibi necasetten taş gibi katılmıştır. [284] Eğer Hıristiyanların içlerinde bir akıllı ve düşünen bir insan-öğlü olsa Hıristiyanları bu ibadetlerinden yasaklar ve men ederdi.

Almış Sekizinci Soru: Luka İncil’inde Cibril aleyhisselamın Hazreti Meryem’e; *“Oğlun Mesih Hazreti Davud’un oğludur. Hak Teala onu, babası Davud’un kürsüsüne oturtacak”* (Luka 1: 26-33) diye müjdelediği açıklanır. Şimdi İncil’in sair sözlerinde hiçbir şekilde yol yok, ancak şu ibare, Hıristiyanların bütün delillerini iptal ve Hazreti Mesih’in kulluğunu isbata kâfidir. Müjdelemeyi büyük sayma ve müjdeleyiciyi yüceltme gerektiğinden Hazreti İsa, Allahoğlu olsaydı; Hazreti Cibril Hazreti Mesih’i kadrini yükleyip ve azaltıp Davud oğlu olarak isimlendirmezdi. Hazreti Cibril’in

Davud oğlu tabirine Hıristiyanların Rab, Davud ve Allah oğlu demeleri ne mertebede mütenakızdır bakıla.

Altmış Dokuzuncu Soru: Yahudiler, mucize; meydan okumayla birlikte olağanüstü fiilden ibarettir, muhtelif olmaz derler. Şu hakikat Hazreti Musa'dan sadır olduğu gibi bizim peygamberimiz Hazreti Muhammed'de de ortaya çıktı. Zira birçok fasih ve belîğ kişinin çok olduğu zamanda Hak Teala katından mucizevî olan Kuran'ı getirdi. Kuran-ı Azim'den en kısa sure miktarını getirmelerini Arab fasihlerinden talep ederek şahitlerin huzurunda gurur ve kibir sahipleri olan halis Arapların gayretlerini tahrik eden ve ileri gelenlerin karşı koymaktan kaçındıkları, tam bir azarlama ve taciz olan "De ki: İnsanlar ve cinler, birbirine yardımcı olarak bu Kuran'ın bir benzerini ortaya koymak için bir araya gelseler, and olsun ki, yine de benzerini ortaya koyamazlar."(İsra/88)" nazmı celilinin mucizevî beyanıyla nida eylediğinde; fasihlerin buna benzerini getirmek yerine harb etmeye ve savaşmaya kalkışmaları onların tam bir acz içinde olmalarının açık delilidir. Hâlbuki Kuran-ı Azim en kısa sure olan Kevser süresinin yedi bin mislini kapsar. Bu surette Kuran-ı Kerim yedi bin mucizeyi içerir. Şimdi peygamberlik mucizesi sabit olmazsa; Yahudilerin Musa'nın peygamberliğine itikat etmemeleri gerekir. Eğer sabitse; Hazreti Muhammed'in peygamberliğini ikrarlarının gereğine hiç şüphe yoktur.

Yetmişinci Soru: Yahudilerin âlimlerinden ilim ve dinde ve adalette ve takvada yüksek şanları olan Abdullah b. Semal ve Ka'b el-Ahbar gibi büyükleri, İslam dinini kabul edip Tevrat'ın gereği ve Yahudi dininin gereği enbiyanın sonuncusunun peygamberliğinin doğru olduğuna ve efendileriyle bütün Yahudilerin ittifak ve icma ettiklerini şahadet ettiler. Şimdi şu adaletli efendilerin şahadetleri Yahudilerin batıl olduklarına doğru delildir. Ka'b el-Ahbar'ın İslamla şereflenmesi Hazreti Ömer'in hilafeti zamanındaydı. O vakte dek tehirinin [285] sebebi sorulduğunda; Hazreti Ka'b, ben Tevrat'ta Hazreti Muhammed'in Araptan gönderilmiş olup ahirete teşriflerinde salih bir şeyhin halife olacağını o halife de ölüp makamına

demirden ziyade din sağlamlığı olan bir zatın halife olacağını buldum diye cevap verdi. Vaktaki Tevrat'ta açıklanan işlerin tamamı meydan gelince, Muhammed'i hakiki dinde asla şüphem kalmayıp İslam'ı kabul ettim dedi.

Yetmiş Birinci Soru: Yahudiler bizim dinimizi kabul etmediklerinin veche ve sebebini beyanda, eğer Muhammed'in dini hak olursa; Musa'nın dininin nesh olması gerekir. Nesh ise Hak Tealanın Hazreti Musa'ya verilen sorumluluktan pişman olup o sorumluluğa en layık ve en uygun olunan ilahi ilim ile ilişkili olarak Hazreti Muhammed'i göndermesini mucibtir. Bu ise nedamet ve cehaletten sonra Hak Tealanın ilmi hakkında noksan ve muhaldir. Şimdi Yahudilerin bu özür beyanları batıldır. Zira nesh Yahudilerin dininde ve itikatlarında sabittir. Nitekim Hazreti Âdem zamanında kardeşlerin evliliği meşru iken sonra haram oldu. Hazreti İshak aleyhisselama keçi feda kılındı ve Cumartesi gününde çalışma meşru iken haram kılındı.

Yetmiş İkinci Soru: Yahudilerin ellerinde olan Tevrat asla salih hüccet değildir. Zira enbiyanın ismeti kesin delil iken alçak insanlardan sudur etmeyen zina ve içki içme gibi fıskların enbiyadan ve Allah'ın kullarının ileri gelenlerinden sudur etmesi hikâyelerini kapsar. Hatta Yahudiler bu hikâyelere necaset tesmiye ederler.

